

необхідне для збереження економічної життєздатності, можливості подальших вкладень капіталу та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. При цьому всю сукупність рішень щодо досягнення цієї мети може бути зведено до трьох основних напрямів — рішення щодо вкладення ресурсів; операції, що здійснюються за допомогою цих ресурсів; визначення структури фінансової діяльності. Вчасне та якісне забезпечення цих напрямів фінансових рішень визначає ефективність механізму реалізації системи фінансової безпеки підприємства.

Отже, аналіз та оцінка основних детермінант фінансової безпеки є методом пізнання фінансового механізму підприємства, процесів формування та використання фінансових ресурсів для його ефективної діяльності, стану його майна, швидкості обертання всього капіталу та його окремих частин, дохідності використаних коштів. А метою є всебічна оцінка фінансового стану підприємства, резервів його діяльності та ділової активності задля підвищення рентабельності та зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Література

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. 784 с.
2. Словари и энциклопедии на Академике. URL.: <http://dic.academic.ru/>
3. Жукевич С.М. Діагностика фінансово-економічної стійкості суб'єкта господарювання: концептуальний підхід. Інноваційна економіка. 2016. №5-6 [63]. С.206-211
4. Рожелюк В.М. Жук Н.Т. Експрес-діагностика фінансового стану в системі управління безпекою підприємства / Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 232-234
5. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016 450с.
6. Жукевич С.М., Кудлаєва Н.В. Діагностика фінансового стану в системі управління підприємством. Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. 2009. №1(4). С. 234-246

Григорій Журавель, Павло Денчук

Тернопільський національний економічний університет

ДИЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ПРИБУТОК» В КОНТЕКСТІ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ

У вітчизняній та зарубіжній літературі досить активно обговорюється сутність економічної категорії «прибуток (збиток)» як джерела

оподаткування. Основними платниками податків в Україні є юридичні особи, вони забезпечують значну питому вагу всіх податкових надходжень, тому проблеми оподаткування прибутку підприємств для нашої держави мають важливе значення.

Донині не має однозначного тлумачення терміну «прибуток». Перш за все, «прибуток, обчислений в бухгалтерському обліку, не відображає економічного змісту – дійсного результату господарської діяльності. Усвідомлення цього привело крупних американських учених до чіткого розмежування понять бухгалтерський і економічний прибуток. Зокрема, за першим прибуток є результатом реалізації товарів або послуг, за другим – результатом роботи капіталу» [1, с.397].

У цьому контексті можна зауважити, що облікова теорія власне виникла як обґрунтування визначення прибутку, незважаючи на те, що така категорія ще не була в ужитку. Так, італійський вчений Б.Котрульї, попередник Л. Пачоллі, виклавши «порядок заповнення цього рахунка (тобто Збитків і прибутків – Авт.), вказав, що сальдо повинне переноситись на рахунок Капіталу» [1, с. 73]. У 1531 р. «бухгалтерський облік став розглядатись як засіб визначення прибутку», і «натуралістичне уявлення про те, що дохід – це сума грошей в касі й банку втратило будь-який смисл» [1, с.73].

Не зважаючи на те, що з того часу пройшло майже п'ятсот років, а «з точки зору будь-якого економіста ... прибуток – це перевищення доходів над витратами, донині ясності з цією категорією не має, оскільки прибуток, обчислений в бухгалтерському обліку не відображає економічного змісту – дійсного результату діяльності... З економічної точки зору прибуток – це різниця між грошовими надходженнями і грошовими витратами. З точки зору господарської: прибуток – це різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду [1, с.109].

У теорії обліку англійських країн розрізняють «податкову й економічну концепцію прибутку», а самі визначення прибутку такі:

– фінансовий результат (прибуток) є приростом упродовж звітного періоду капіталу (засобів, укладених власниками фірми (підприємства) (відповідно збиток визначається як його зменшення) [1, с.442], так зване *статичне трактування балансу*;

– фінансовий результат є різницею між доходами й витратами фірми (підприємства). Ця різниця може бути позитивною – прибуток або від'ємною ... збиток [1, с.443], так зване *динамічне трактування балансу*;

– фінансовий результат (прибуток) є збільшення упродовж звітного періоду оцінки активів за рахунок зміни його доходності [1, с.400, 443];

– прибуток – сума, на яку доходи перевищують по'язані з ними витрати [2].

У Податковому кодексі України визначення прибутку подібне, хоче є певні відмінності: «Прибуток... визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього Кодексу» [3].

Якщо до цього додати відмінності, сформульовані М.Туган-Барановським щодо прибутку підприємства та прибутку власника, а також розбіжності за підходом французьких учених Е.-П. Леоте та А. Гільбо: вони вважали валовим прибутком грошову виручку за реалізовані цінності, а М. Туган-Барановський – величину вироблених цінностей, то очевидно, що твердження Д. Соломона про «концепцію прибутку, яке має трояку мету: 1) обчислення податків, 2) захисту кредиторів, 3) вибір розумної інвестиційної політики» [1, с.398], видається переконливим.

Проте, реалії сьогодення змушують підходити до проблеми визначення прибутку більш приземлено. Податок на прибуток в Україні тепер розраховується за даними фінансового обліку з урахуванням податкових різниць. Розбіжності між фінансовим та податковим обліком податку на прибуток стосуються насамперед великих та середніх платників податків, у яких сума доходів за звітний рік більше 20 млн. грн.

В контексті євроінтеграційних процесів стосовно оподаткування прибутку підприємств в Україні, існування двох системи обліку (бухгалтерського та податкового), на наш погляд, є не раціональним, що в свою чергу обґрунтовує доцільність скасування обліку податкових різниць для всіх категорій підприємств.

Література

1. Соколов Я.В. Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней. Москва : Аудит ЮНИТИ, 1996. 638с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом МФУ від 07.02.2013р. №73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.012.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 23.11.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Журавель Г.П., Гарасим П.М., Гарасим М.П., Хомин П.Я. Облікове забезпечення податкової звітності на підприємствах України: навч. посіб. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 272 с.